

Witteveen+Bos
Willemstraat 28
Postbus 3465
4800 DL Breda
telefoon 076 523 33 33
fax 076 514 44 42
www.witteveenbos.nl

onderwerp quickscan ecologie Kloosterplantsoen IJsselstein
project Kloosterplantsoen IJsselstein
opdrachtgever Wissing ruimtelijke denkers
projectcode IJSS42-1
referentie IJSS42-1/posm/003
opgemaakt door M.C.E. Droog MSc.
goedgekeurd door R. ter Harmse MSc.
status concept 01
datum opmaak 24 april 2012
bijlagen -

paraaf

aan Wissing ruimtelijke denkers mw. ing. E. Stuijts
kopie -

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

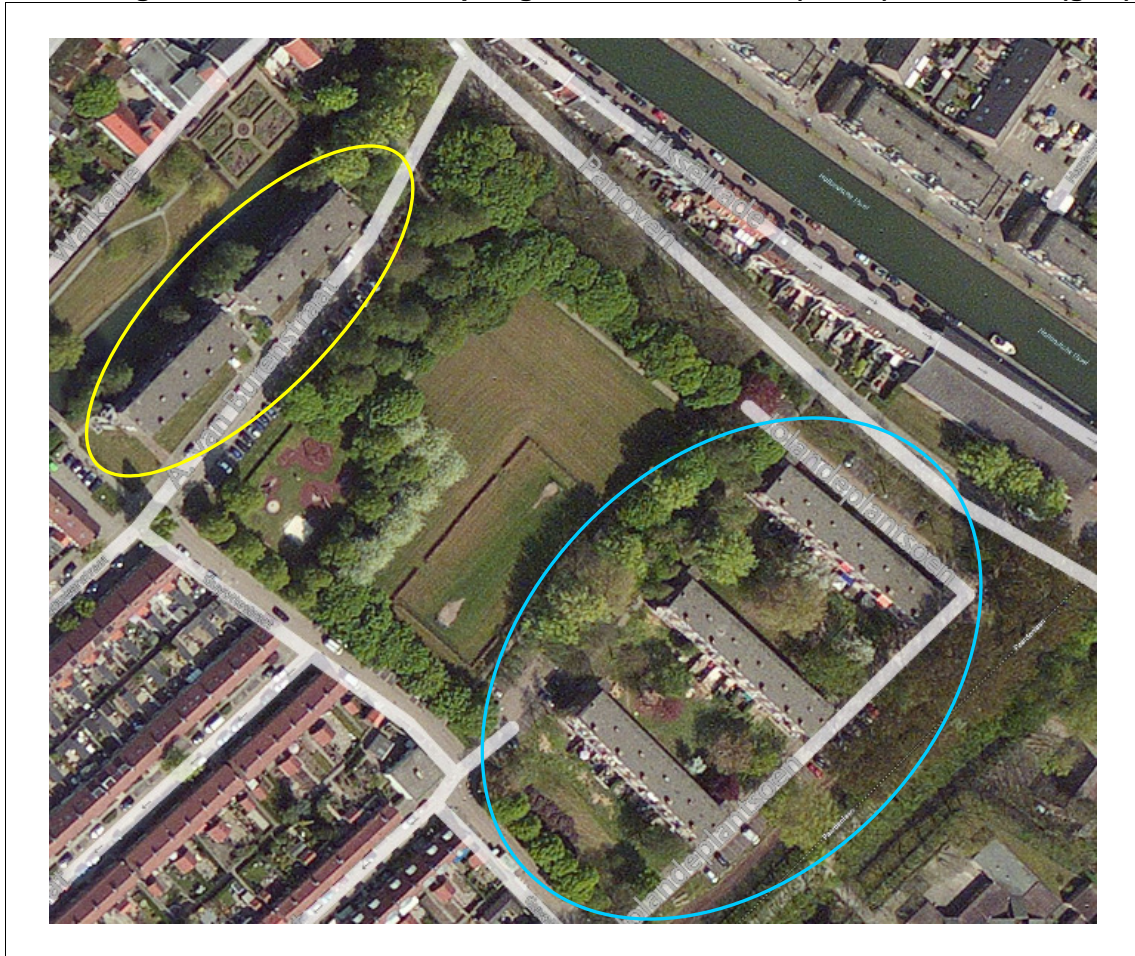
In het Kloosterplantsoen te IJsselstein staan 88 sociale huurwoningen aan de Anna van Burenstraat en aan het Jolandeplantsoen. Met woningcorporatie Provides is overeenstemming bereikt over de sloop van deze woningen. Daarvoor in de plaats zullen 64 sociale huurwoningen en 26 vrije sector woningen (grondgebonden) worden teruggebouwd op het perceelsgedeelte aan het Jolandaplantsoen. De contouren van het aanwezige archeologische monument zullen daarbij worden gerespecteerd. Op het vrijkomende gedeelte aan de Anna van Burenstraat zal een parkeervoorziening ten behoeve van de binnenstad worden gerealiseerd. Daarnaast zal de openbare ruimte een upgrade krijgen en zal hierin een speeltuin worden opgenomen.

Deze notitie bevat de toetsing van de werkzaamheden in het voornemen aan de Flora- en faunawet (Ffw).

1.2. Plangebied

Het plangebied in IJsselstein bestaat enerzijds uit het gebied tussen de straten Panoven en Guyottestraat ter hoogte van het Jolandeplantsoen (locatie 1) tot aan het Kloosterplantsoen. Anderzijds bestaat het plangebied uit het parkeerterrein en de woningen aan de Anna van Burenstraat (locatie 2), ter hoogte van het Kloosterplantsoen.

Afbeelding 1.1. Overzicht van het plangebied met locatie 1 (blauw) en locatie 2 (geel)

2. METHODE

Op 22 maart 2012 is een verkennend veldbezoek uitgevoerd in het plangebied. Hoewel in dit jaargetijde de bloeitijd van de een aantal beschermde planten en het voortplantingsseizoen van de een aantal soorten nog niet is begonnen, kan op basis van de aanwezige habitats een goede inschatting gemaakt worden van de potentie voor beschermde soorten. Een soortgerichte inventarisatie heeft niet plaatsgevonden. Met gebruik van biotoopkennis wordt de geschiktheid van het plangebied als leefgebied aan de hand van dit veldbezoek voor binnen de Ffw beschermde soorten geschat. Tevens wordt bekeken wat de mogelijke gevolgen zijn van de werkzaamheden in relatie tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Afbeelding 2.1 geeft een impressie van het plangebied.

Afbeelding 2.1. Een impressie van het plangebied met a. de plantsoenen op locatie 1, b. één van de gebouwen op locatie 1, b. de gebouwen op locatie 2, c. de ligging van locatie 2 aan het water

3. RESULTATEN

3.1. Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. De plantsoenen en opgaande begroeiing op beide locaties bieden geen geschikte eigenschappen die overeenkomen met de biotoopeisen van beschermde vaatplanten. Het aanwezige groen op beide locaties wordt intensief beheerd en veel belopen door omwonenden. Het voorkomen van beschermde vaatplanten is daarom uitgesloten.

Effecten en conclusie

Van een overtreding van de Ffw als gevolg van het voornemen is geen sprake. Een ontheffing is niet nodig.

3.2. Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen grondgebonden zoogdieren aangetroffen in of in de omgeving van het plangebied. De plantsoenen en opgaande begroeiing in het plangebied, vooral op locatie 1, bieden mogelijk geschikt leefgebied voor enkele lichtbeschermde tabel 1-soorten zoals konijn en egel. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling van ontheffing in het kader van de Ffw voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

(Middel)zwaar beschermde soorten vinden in het plangebied geen geschikt habitat. Het voorkomen van tabel 2- en 3-soorten is dan ook uitgesloten.

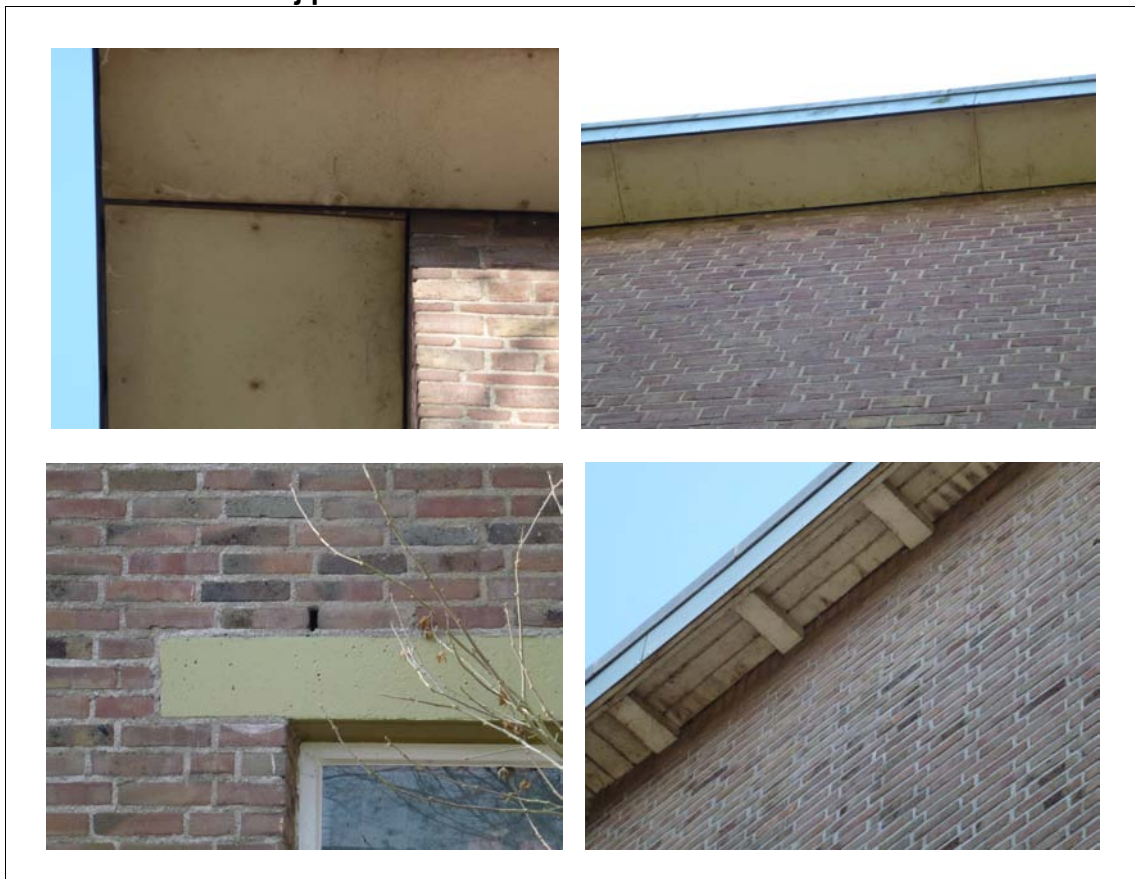
Effecten en conclusie

Van een overtreding van de Ffw als gevolg van het voornemen is geen sprake. Een onthefing is niet nodig.

3.3. Vleermuizen

Door de ligging van het plangebied aan een parkje (tussen locatie 1 en 2) en door de aanwezigheid van watergangen en oudere bomen is het voorkomen van vleermuizen niet uit te sluiten. Door de aanwezigheid van open stootvoegen en spleten tussen de dakranden van de gebouwen op zowel locatie 1 als locatie 2 is het plangebied geschikt als verblijfplaats voor verschillende vleermuizen. Afbeelding 3.1 geeft een aantal voorbeelden van tijdens het veldbezoek aangetroffen geschikte verblijfplaatsen. Het hele plangebied kan tevens gebruikt worden als foerageergebied. Het voorkomen van vleermuizen in het plangebied is niet uit te sluiten. Door het slopen van de gebouwen worden mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen vernietigd. Ook de bomen in de plantsoenen op locaties 1 en 2, die door de aanwezigheid van holtes en spleten mogelijke rust- en verblijfplaatsen bevatten, worden gekapt.

Afbeelding 3.1. Voorbeelden van holten en spleten in het plangebied die mogelijk als verblijfplaats dienen voor vleermuizen

Effecten en conclusie

Vleermuizen vallen onder bijlage IV van de Habitatrichtlijn en daarmee onder tabel 3 van de Ffw en zijn allemaal zwaar beschermd. Dit betekent een mogelijke overtreding van artikel 9 en 11 van de Ffw indien dieren gedood of verwond worden en vaste rust- en verblijfplaatsen verdwijnen. Om de aan- of afwezigheid van vleermuizen in het plangebied te bepalen dient voorafgaande aan de werkzaamheden inventarisatieonderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek dient plaats te vinden volgens het door het Netwerk Groene Bureaus, in samenspraak met het ministerie van EL&I en de Gegevensautoriteit Natuur, opgestelde protocol.

Afhankelijk van de uitkomst van het inventarisatieonderzoek dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen en indien noodzakelijk dient een ontheffing te worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is alleen mogelijk indien er sprake is van een geldend belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- b. bescherming van flora en fauna;
- d. volksgezondheid en openbare veiligheid;
- e. dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Gezien de aard van het voornemen ligt het in de lijn der verwachting dat dit project niet kan voldoen aan één van die belangen. In dat geval dient er dusdanig gemitigeerd te worden dat het overtreden van verbodsbepalingen voorkomen wordt.

3.4. Vogels

In woonwijken zijn algemene broedvogelsoorten te verwachten als merel, tijaftaf, houtduif, pimpelmees en winterkoning. Tijdens het veldbezoek zijn verschillende algemene broedvogelsoorten aangetroffen zoals koolmees, kauw en zwarte kraai. Afbeelding 3.2 toont een verzameling kraaiennesten die aanwezig is tegen locatie 2 aan. Daarnaast zijn soorten met jaarrond beschermde nesten zoals huismus en gierzwaluw te verwachten in of in de omgeving van het plangebied. Deze zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen maar zijn ook niet met zekerheid uit te sluiten op basis van het huidige veldbezoek. Mogelijk broeden deze soorten in het plangebied.

Afbeelding 3.2. Direct naast locatie 2 zijn meerdere kraaiennesten aanwezig

Effecten en conclusie

Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van de broedende vogels in het plangebied is in principe niet mogelijk. Er bestaat immers altijd een alternatief: werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn (broedseizoen: globaal 15 maart-15 juli¹).

Behalve werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn is het verstoren van vogels te voorkomen door de werkzaamheden voor het broedseizoen in te zetten en dan continu door te werken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

Om het voorkomen van jaarrond beschermde nesten in het plangebied te bevestigen dan wel uit te sluiten dient een inventarisatie uit te worden gevoerd tijdens de broedperiode (eind maart-augustus voor huismus en mei-juni voor gierzwaluw). Een inventarisatie bestaat doorgaans uit twee bezoeken gedurende de broedperiode waarin voor zowel de huismus als de gierzwaluw kan worden geïnventariseerd. Bij aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten in huizen of bomen is het niet mogelijk om deze te slopen of kappen. Het begaan van een overtreding is alleen mogelijk wanneer sprake is van een geldig belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- b. bescherming van flora en fauna;
- c. veiligheid van luchtverkeer;
- d. volksgezondheid en openbare veiligheid.

¹ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben of die al voor maart zijn begonnen met broeden.

Omdat het project hier naar alle waarschijnlijkheid niet aan voldoet, is mitigatie verplicht om de functionaliteit van het gebied te behouden.

3.5. Reptielen

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen reptielen waargenomen. Op basis van de kenmerken van het plangebied is de aanwezigheid van reptielen uit te sluiten.

Effecten en conclusie

De aanwezigheid van reptielen in het plangebied is uit te sluiten. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op reptielen.

3.6. Amfibieën

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen amfibieën waargenomen. Door de afwezigheid van oppervlaktewater biedt het plangebied geen geschikt voortplantingshabitat. In het oppervlaktewater dat tegen locatie 2 aan ligt wordt niet gewerkt. Landhabitat voor zwaarder beschermde soorten is tevens niet aanwezig. Aanwezigheid van zwaarder beschermde amfibieën kan dan ook uitgesloten worden. Mogelijk wordt het plangebied wel incidenteel bezocht door algemene soorten als bruine kikker, bastaardkikker en gewone pad.

Uit gegevens van Telmee.nl blijkt dat in het uurhok (5x5 km) van het plangebied de rugstreeppad is waargenomen [lit. 1]. Geschikt biotoop bestaat ondermeer uit plassen op een zandige ondergrond, hopen vergraafbaar zand en stapels hout, steen en bouwpuin. Dit is een biotoop dat tijdens werkzaamheden kan ontstaan. De rugstreeppad is een soort die makkelijk braakliggend terrein koloniseert. Er moet daarom gedurende de aanlegwerkzaamheden rekening worden gehouden met het verschijnen van de rugstreeppad.

Effecten en conclusie

Wanneer de rugstreeppad gedurende de aanleg op de planlocatie verschijnt en door de werkzaamheden negatieve effecten optreden, dienen de werkzaamheden stil te worden gelegd. Negatieve effecten bestaan enerzijds uit het doden of verwonden van individuen (artikel 9 van de Ffw) en anderzijds uit het aantasten van leefgebied, bijvoorbeeld door het dempen van plassen waarin voortplanting plaatsvindt (artikel 11 van de Ffw).

Het begaan van overtreding k van de Ffw kan op twee manieren worden voorkomen:

1. Het voorkomen van het verschijnen van de rugstreeppad in het plangebied wordt aanzienlijk verkleind wanneer wordt voorkomen dat geschikt biotoop voor de rugstreeppad ontstaat op de planlocatie (met name gedurende de aanleg). Naast het voorkomen van het ontstaan van geschikt biotoop is het tevens mogelijk het gehele plangebied af te zetten met schermen, waardoor kolonisatie van buiten het plangebied kan worden voorkomen.
2. Wanneer de rugstreeppad toch aanwezig is in het plangebied en de werkzaamheden hebben negatieve effecten dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd en zijn mitigerende maatregelen nodig.

3.7. Vissen

Door de afwezigheid van oppervlaktewater in het plangebied biedt het terrein geen geschikt leefgebied voor beschermde vissen. De sloot bij locatie 2 behoort niet tot het plangebied en zal ook niet worden aangetast gedurende de werkzaamheden.

Effecten en conclusie

Het voorkomen van vissen in het plangebied is uit te sluiten. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op beschermde vissen.

3.8. Dagvlinders

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde vlindersoorten aanwezig. Op basis van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden beschermde vlindersoorten in de omgeving van het plangebied ook niet verwacht. Gezien de periode waarin het veldbezoek is uitgevoerd, zijn er geen beschermde vlindersoorten aangetroffen.

Effecten en conclusie

Gezien de periode van het jaar waarin het veldbezoek is uitgevoerd zijn er geen beschermde dagvlinders aangetroffen in het plangebied en worden tevens niet verwacht. Effecten kunnen daardoor worden uitgesloten.

3.9. Libellen

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde libellensoorten aanwezig. Op basis van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden beschermde libellensoorten in de omgeving van het plangebied dan ook niet verwacht. Gezien de periode van het jaar waarin het veldbezoek is uitgevoerd zijn er geen beschermde libellensoorten aangetroffen.

Effecten en conclusies

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde libellensoorten aanwezig. Een negatief effect van de werkzaamheden op deze soorten kan worden uitgesloten, aangezien het plangebied geen onderdeel van het leefgebied van deze soorten is.

3.10. Overige ongewervelden

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor beschermde overige ongewervelden aanwezig. Op basis van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden beschermde overige ongewervelden in de omgeving van het plangebied dan ook niet verwacht. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde ongewervelden aangetroffen.

Effecten en conclusies

De beschermde soorten uit de groep van de overige ongewervelden zijn, door het ontbreken van een geschikt biotoop, op het plangebied niet aanwezig. Van een overtreding is geen sprake.

3.11. Conclusie

Tabel 3.1 geeft een overzicht van de uitkomst van de quickscan.

Tabel 3.1. Overzicht van de mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op overtreding verboden Ffwet	gevolgen	onthefing aanvragen Ffwet?
vaatplanten	nee	nee	geen	nee

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op over-treding verboden Ffwet	gevolgen	onthefing aanvragen Ffwet?
grondgebonden zoogdieren	ja, in het plangebied komen mogelijk meerdere licht beschermde soorten zoogdieren voor	nee	handelen naar de zorgplicht	nee
vleermuizen	ja, in het plangebied komen mogelijk meerdere zwaarder beschermde vleermuissoorten voor	ja	nader onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van vleermuizen	afhankelijk van resultaten van het onderzoek
jaarrond beschermde vogels	ja, in het plangebied bevinden zich mogelijk jaarrond beschermde nesten van huismus en/of gierzwaluw	zie de toelichting onder de tabel	geen	nee
vogels met tijdelijke nesten	ja, broedende vogels kunnen aanwezig zijn	zie de toelichting onder de tabel	werkzaamheden buiten het broedseizoen starten of aanvullende controle op aanwezigheid broedende vogels	het verkrijgen van een ontheffing is in principe niet mogelijk (zie toelichting onder tabel)
reptielen	nee, in het plangebied komen geen beschermde reptielen voor	nee	geen	nee
amfibieën	ja, het voorkomen van licht beschermde soorten op de planlocaties is niet uit te sluiten ja, de mogelijkheid bestaat dat rugstreepad verschijnt tijdens de werkzaamheden	nee, voor licht beschermde soorten is een vrijstelling voor de Ffw van kracht ja	geen voorkómen dat rugstreepad verschijnt op de planlocaties door mitigerende maatregelen te treffen (zie toelichting onder tabel)	nee, vrijstelling indien rugstreepad op de planlocaties aanwezig is, dan zijn maatregelen die voorkomen dat de verbodsbepalingen van de Ffw overtreden worden, noodzakelijk (zie toelichting onder tabel)
vissen	nee, in het plangebied komen geen beschermde vissoorten voor	nee	geen	nee
dagvlinders	nee, in het plangebied komen geen beschermde dagvlindersoorten voor	nee	geen	nee
libellen	nee, in het plangebied komen geen beschermde libellensoorten voor	nee	geen	nee

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op overtreding verboden Ffwet	gevolgen	onthefing aanvragen Ffwet?
overige ongewervelden	nee, in het plangebied komen geen beschermde overige ongewervelden voor	nee	geen	nee

Vogels

Mogelijk zijn broedende vogels aanwezig waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van de broedende vogels in het plangebied is in principe niet mogelijk. Er bestaat immers altijd een alternatief: werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn (broedseizoen: globaal 15 maart-15 juli¹).

Behalve werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn is het verstoren van vogels te voorkomen door de werkzaamheden voor het broedseizoen in te zetten en dan continu door te werken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

Rugstreepad

In de omgeving van de planlocatie, komt mogelijk de rugstreepad voor. De rugstreepad is zwaar beschermd onder de Ffw (tabel 3-soort). De werkzaamheden hebben mogelijk een negatief effect door doden of verwonden van individuen (artikel 9 van de Ffw) en vernietiging van leefgebied (artikel 11 van de Ffw). Om te voorkomen dat deze pad zich tijdens de bouwwerkzaamheden kan vestigen op de planlocatie, wordt geadviseerd op de planlocatie gedurende de aanlegfase het ontstaan van geschikt biotoop te voorkomen of het gebied af te zetten met schermen. Wanneer de rugstreepad toch gedurende de aanleg op de planlocatie verschijnt, dienen de werkzaamheden stil te worden gelegd indien de werkzaamheden negatieve effecten hebben. Wanneer door middel van passende maatregelen het doden of verwonden van de soort en het aantasten van het leefgebied wordt voorkomen, kunnen de werkzaamheden alsnog doorgang vinden.

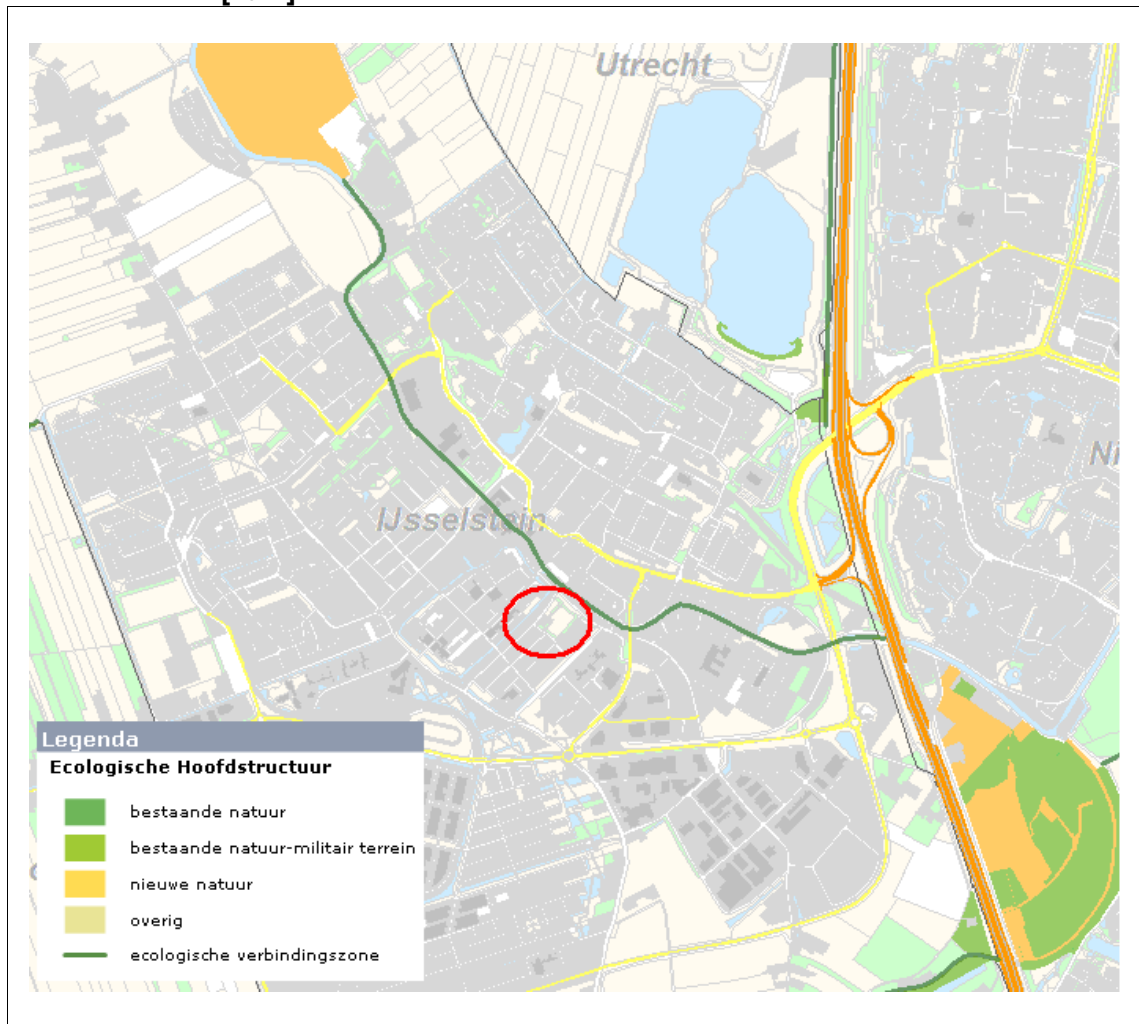
4. EHS

De provincie Utrecht hanteert in het compensatiebeginsel het 'nee, tenzij-principe' met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Het 'nee, tenzij-principe' houdt in dat in EHS-gebied alleen ontwikkeld mag worden wanneer aantoonbaar is dat deze ontwikkeling niet schadelijk is voor de natuur [lit. 2]. In het streekplan van de Provincie Utrecht wordt gesteld dat het compensatiebeginsel niet alleen van toepassing is bij directe ingrepen in EHS-gebied zelf, maar ook als deze gebieden nadelige effecten ondervinden van ingrepen daarbuiten [lit. 3]. Er moet dus ook worden getoetst op externe werking.

Het plangebied ligt niet in EHS-gebied (zie afbeelding 4.1). Het dichtstbijzijnde bestaande EHS-gebied ligt op een afstand van ongeveer 10 meter. De Hollandse IJssel is een bestaande ecologische verbindingzone (EVZ) en dient in de beoordeling ook te worden beschouwd als EHS-gebied.

¹ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben of die al voor maart zijn begonnen met broeden.

Afbeelding 4.1. De ligging van het plangebied (rode cirkel) ten opzichte van de EHS [lit. 4]

Binnen het vigerende beleid gelden voor de verbindingzone als gidsoort dwergmuis, ring-slang, blauwborst, kamsalamander, oranjetip, boommarter, patrijs, vleermuizen, ree en hermelijn (pers. med. J. de Pater, Provincie Utrecht). Van deze soorten zijn ter hoogte van het kloosterplantsoen, vanwege de beschoeiing van de kade en het stedelijke karakter van de omgeving, alleen vleermuizen redelijkerwijs te verwachten (zie afbeelding 4.2). Van de overige soorten is met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uit te sluiten dat zij gebruik zullen maken van de Hollandse IJssel ter hoogte van de het plangebied als migratieroute.

Afbeelding 4.2. Een bovenaanzicht van de ecologische verbindingszone Hollandse IJssel, ter hoogte van het plangebied

Effecten en conclusies

Het plangebied bevindt zich buiten EHS-gebied. De ecologische verbindingszone, die op een afstand van ongeveer 10 meter ligt, wordt mogelijk gebruikt door vleermuizen. Van de andere soorten is uitgesloten dat zij gebruik maken van de verbindingszone ter hoogte van het plangebied.

Het voornemen heeft, gezien de ligging van het plangebied buiten de EVZ en de lokale aard van de werkzaamheden, geen negatieve effecten op de functionaliteit van de EVZ voor de aangewezen soortgroepen. Het voornemen heeft zodoende geen externe werking op EHS-gebied.

5. LITERATUUR

1. Website van Telmee.nl, www.telmee.nl.
2. Provincie Utrecht, 2012, Ecologische Hoofdstructuur (EHS); <http://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/ecologische-0/ecologische-0/#backlink>.
3. Provincie Utrecht, 2004, Streekplan 2005-2015.
4. Provincie Utrecht, 2012, interactieve EHS kaart; http://webkaart.provincie-utrecht.nl/index.do?flamingoConfig=breedTemplate.xml&kaartnamen=natuurbeleid_100,natuurbeleid_105.